

Delegering av Hälso- och sjukvårdsuppgift

Riktlinje

Vård och Social Omsorg

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	2
2.	Lagstiftning	2
3.	Ansvarsfördelning	4
3.1	Vårdgivaren (Kommunstyrelsen).....	5
3.2	Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och Medicinskt ansvarig för Rehabilitering (MAR) i kommunen	5
3.3	Den som delegerar.....	5
3.4	Den som tar emot delegering	6

1. Inledning

En delegering innebär att en medicinsk hälso- och sjukvårdsuppgift överläts från en person som är formellt och reellt kompetent till en person som saknar formell men har reell kompetens att utföra uppgiften. Formellt kompetent är den hälso- och sjukvårdspersonal som innehar en legitimation, exempelvis sjuksköterska, arbetsterapeut, fysioterapeut/sjuktymnast. Reellt kompetent är den personal som har praktisk kunskap och erfarenhet men saknar legitimation exempelvis omvårdnadspersonal.

Hälso- och sjukvårdspersonal får endast delegera en hälso- och sjukvårdsuppgift till någon annan när det är förenligt med en god och säker vård av patienten. Den som delegerar en arbetsuppgift till någon annan ansvarar för att han eller hon har förutsättningar att fullgöra uppgiften, de teoretiska och praktiska kunskaperna.

En delegering är en skriftlig, personlig och tidsbegränsad överlåtelse av en medicinsk hälso- och sjukvårdsuppgift från legitimerad personal till någon som bedömts kunna utföra uppgiften på ett säkert sätt.

2. Lagstiftning

Från 1 januari 2026 är delegering av läkemedelshantering den enda medicinska hälso- och sjukvårdsuppgift som regleras i föreskrift (HSLF-FS 2017:37) när det gäller delegering inom hälso- och sjukvården.

För all övrig delegering av medicinska hälso- och sjukvårdsuppgifter ska vårdgivaren ha lokalt fastställda rutiner och processer. Oreglerad medicinskt hälso- och sjukvårdsuppgift som kan delegeras ska regleras i *lokala anvisningar* och tillåter därmed att andra medicinsk hälso- och sjukvårdsuppgift överläts om det uppfyller kraven på bestämmelser om delegering.

Reglerad medicinsk hälso- och sjukvårdsuppgift enligt HSLF-FS 2017:37 innebär att formellt kompetent hälso- och sjukvårdspersonal ger någon annan personal rätt att;

- iordningsställa (färdigställande av ett ordinerat läkemedel inför administrering)
- administrera (tillförsel av läkemedel till kroppen)
- överlämna (ett läkemedel som ska tillföras till en patient lämnas över till patienten själv eller till en tredje person som administrerar läkemedlet).

HSLF-FS 2017:37 tydliggör att:

- ett beslut om delegering ska vara personligt (9 kap 5 §)
- delegeringsbeslutet ska vara tidsbegränsat (9 kap 5 §)
- den som delegerar ska kontrollera att mottagaren har de kunskaper och den kompetens som krävs (9 kap 4 §)
- den som får delegering ska ha (9 kap 3 §) dokumenterade kunskaper om hantering och de risker som är förenade med hanteringen av läkemedel samt den kompetens som krävs för att utföra uppgiften på ett korrekt och patientsäkert sätt.

HSLF-FS 2017:37 tydliggör att delegeringsbeslut ska vara skriftliga och ange:

- vilken eller vilka uppgifter som delegerats
- för vilken verksamhet som delegeringsbeslutet gäller
- vem som delegerat uppgiften
- till vem uppgiften delegerats
- när delegeringsbeslutet ska följas upp
- beslutets giltighetstid
- datum då beslutet fattades

HSLF-FS 2017:37 Socialstyrelsens föreskrift om ordination och hantering av läkemedel	Reglerar hur läkemedel ska ordinerar, iordningställas, administreras, dokumenteras och följas upp
Patientsäkerhetslagen (2010:659)	Huvudlag för delegering – reglerar ansvar, befogenheter, krav på kompetens

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)	Reglerar krav på god vård, rätt kompetens och samverkan
Patientlagen (2014:821)	Reglerar patientens rätt till trygg och säker vård
Lag (1994:953) om åligganden för personal inom hälso- och sjukvården	Definierar yrkesansvar och skyldigheter
Patientdatalagen (2008:355)	Reglerar krav på dokumentation vid delegerade åtgärder
Arbetsmiljölagen (1977:1160)	Reglerar arbetsgivarens ansvar för kompetens och arbetsfördelning
Socialtjänstlagen (2025:400)	Reglerar samverkan inom kommunal omsorg

3. Ansvarsfördelning

Vårdgivaren har alltid det yttersta ansvaret över patientsäkerheten. Verksamhetsnära processer och rutiner som syftar till att säkerställa patientsäkerheten kräver dock kräver både erfarenhet och kunskap om hälso- och sjukvård. Vårdgivaren fördelar därför ansvaret i verksamheten enligt nedan.

3.1 Vårdgivaren (Kommunstyrelsen)

- Ansvarar för att bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete (3 kap PSL, SOSFS 2011:9, HSLF-FS 2017:40)
- Ansvarar för att det finns processer och rutiner för ordination och hantering av läkemedel (4 kap. 2 och 4 §§ SOSFS 2011:9)
- Ska analysera risker med delegering (5 kap. 1 § SOSFS 2011:9, 9 kap 8 § HSLF-FS 2017:37)
- Ska fastställa rutiner för delegering (9 kap 8 § HSLF-FS 2017:37)
- Ska följa upp beslut om delegering minst en gång per år (9 kap. 6 § HSLF-FS 2017:37)
- Ska dokumentera uppföljningar och återkallelser av delegeringsbeslut (9 kap. 7 § andra stycket HSLF-FS 2017:37)
- Ska bevara dokumentationen i minst tre år från den tidpunkt då delegeringsbeslutet upphört att gälla (9 kap. 7 § tredje stycket HSLF-FS 2017:37)

3.2 Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och Medicinskt ansvarig för Rehabilitering (MAR) i kommunen

- Ansvarar för att det finns lokala processer och rutiner (anvisningar) för vårgivarens räkning enligt punkten 1.1, samt att dessa är ändamålsenliga och väl fungerande.
- Säkerställer att anvisningarna omfattar reglerade hälso- och sjukvårdsuppgifter (läkemedelshantering) som kan delegeras.
- Säkerställer att anvisningarna omfattar oreglerade (övrig hälso- och sjukvård) som kan komma ifråga för delegering.
- Säkerställer att anvisningarna omfattar hälso- och sjukvårdsuppgifter som inte får delegeras, eller inte behöver delegeras.
- Ansvarar för att beslut om delegering är förenliga med patientsäkerheten 4 kap. 6 § första stycket 4 och 5 a hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80), HSF.

3.3 Den som delegerar

Den som delegerar ska kontrollera att:

- mottagaren har de kunskaper och den kompetens som krävs för att kunna utföra den delegerade uppgiften på ett korrekt och patientsäkert sätt.
- mottagaren har kunskaper om de risker som är förenade med läkemedelshanteringen (9 kap 4 § HSLF-FS 2017:37). Den som delegerar ansvarar under eget yrkesansvar för sin bedömning av mottagarens kunskap och kompetens.
- beslutet att delegera uppgiften (6 kap 2 § PSL) men inte för hur uppgiften fullgörs.

3.4 Den som tar emot delegering

Den som tar emot en delegering:

- ska ha kunskaper om hantering av läkemedel och de risker som är förenade med hanteringen (9 kap 3 § HSLF-FS 2017:37).
- bär själv ansvaret för hur han eller hon fullgör uppgiften (6 kap 2 § PSL) I ansvaret ingår att uppfylla relevanta krav som ställs i 8 kap. HSLF-FS 2017:37 till exempel kontroller mot ordination, rimlighetsbedömning av dos och dokumentation.
- biträder en legitimerad yrkesutövare.
- är själv hälso- och sjukvårdspersonal vid utförande av den delegerade uppgiften (1 kap 4 § p 3 PSL).